

—el «Tarazona»— amb prou lectors, que fou prohibit per la censura eclesiàstica. La Revolució Francesa permeté una nova acumulació de capital a Barcelona. El Cuerpo de Fabricantes de Hilados y Tejidos de Algodón, base posterior del Foment del Treball Nacional, fou en el seu origen una agrupació de petits fabricants —la quota era d'un duro— que arribaren al centenar. Molts d'ells esdevindran els grans fabricants del 1833. L'anomenada Guerra de la Independència interrompé la prosperitat de Barcelona, però entre el 1808 i el 1814 la generació negra dels *hacendistas* reuní una gran quantitat d'or, i Barcelona esdevingué un centre de contraban actiu. Remisa és un bon exemple d'aquesta generació. Comercia amb totes les fraccions, i l'any 1823 és el proveïdor dels cent mil fills de sant Lluís. A aquesta generació cal agrair que el país pogués viure. La nova generació és antigremial. De la Comissió de Fàbriques, formada per set persones (1820-1823), l'any 1827 n'han fugit cinc. Els errors de Ferran VII obliguen la burgesia a passar-se al camp liberal. Hom és liberal pel negoci. L'any 1833 veiem que la burgesia contribueix amb vuitanta mil duros a combatre els carlins.

Intervenien els Srs. J. RUBIÓ (remarca la importància dels problemes plantejats pel Comunicant) i el PRESIDENT (l'estudi de la història econòmica és una novetat en la Història de Catalunya, i hom ha d'agrair-ho principalment al Sr. Vicens, però no hem d'oblidar els aspectes espirituals) i el COMUNICANT (manifesta el seu acord amb el punt de vista exposat pel Sr. Soldevila). — JOAN-F. CABESTANY, Secretari.

18 juny 1955: Història. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT informa sobre la III Reunió d'Estudis Comarcals, tinguda a Cervera el dia 5 de juny.

El Sr. Jordi Carbonell llegeix la comunicació del Sr. GEOFFREY W. RIBBANS, de la Universitat de Sheffield, titulada *L'Espanya setcentista vista des de fora, amb referència especial a Catalunya*.¹ El Sr. Ribbans comença assenyalant la manca de viatgers abans del 1755 i l'abundor d'ells en temps del regnat de Carles III. Segons Jean Sarrailh, aquests viatgers mereixen molt poc crèdit, perquè alguns d'ells, sobretot els francesos, no havien estat mai a la Península; es tractava, en realitat, de viatgers literaris. A l'Anglaterra del segle XVIII, al contrari, la volta per l'estranger era una veritable institució. La major part dels viatgers, però, no estigueren a Espanya. Entre els anys 1760 i 1790 coneixem vint descripcions; d'aquestes, només deu tracten de Catalunya. De viatgers d'altres nacionalitats, deixant a part els francesos, el Comunicant en coneix tres: dos italians i un danès. Quasi tots aquests autors coincideixen en llurs apreciacions amb els viatgers peninsulars i amb les teories dels historiadors moderns. El Sr. Ribbans manifesta que amb la seva comunicació vol afegir noves dades a les consignades en el seu llibre *Catalunya i València vistes pels viatgers anglesos del segle XVIII*: es referirà a tota la Península i recollirà notícies de viatgers d'altres nacionalitats. Els anglesos són severos en jutjar la situació política i administrativa de Carles III. Townsend i el P. Caimo parlen del despoblament d'Espanya i descriuen l'abandonament de la ciutat de Toledo. Swinburne estudia i descriu la repoblació de Sierra Morena i subratlla el gran esforç econòmic que representa. Tots els viatgers coincideixen a assenyalant les regions perifèriques com les millors considerades agrícolament i industrialment. Townsend descriu Catalunya com una regió industrial i agrícola de primer ordre i amb una gran activitat comercial. Swinburne presenta Tarragona com una ciutat bruta i despoblada, i assenyalava Reus com a població comercial i pròspera. Young parla d'una Catalunya pobra i amb una agricultura que no té punt de comparança amb la del sud de França, que coneix bé i que descriu; no compara, però, aquestes terres amb les de la resta de la Península, com fan d'altres viatgers. Les descripcions del P. Caimo (1755) coincideixen amb les de Townsend (1785). Aquest darrer asse-

1. Aquesta comunicació es publica en el present volum del *BSCEH*, pàgs. 7-19.

nyala unes característiques econòmiques iguals a les que avui ha posat al descobert el Prof. Pierre Vilar a base de les seves darreres recerques a l'Arxiu de Notaris de Barcelona. Tant Townsend com Bourgoing parlen de la indústria tèxtil barcelonesa. Tots els autors estan d'acord a afirmar que les carreteres del país són dolentes. Madrid no rep tantes lloances com Barcelona, però hom indica que és una ciutat neta com a resultat de les reformes higièniques de Carles III. San Ildefonso i Aranjuez els plauen, però l'Escorial els deixa atordits. Sevilla és encara la ciutat pròspera de les Índies, i Cadis comença a enriquir-se també amb el comerç d'Amèrica. Townsend ens descriu les Societats d'Amics del País, i fa un gran elogi de l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona. Només Barette coneix, i ben poc, la Universitat de Cervera; Townsend parla de la Universitat de València, que creu superior a la d'Edimburg. El caràcter de la gent del país és jutjat bastant convencionalment, però no injustament; la majoria estan influïts per la llegenda negra. Gairebé tots s'adonen de les diferències regionals i jutgen els bascos i els catalans més favorablement que no pas els habitants de la resta de la Península. Acaba referint-se a les injustícies de Ponz i de Juderías en tractar d'aquells viatgers, puix que la majoria eren homes de bona fe.

Intervenen el PRESIDENT i els Srs. J. CARBONELL (subratlla l'interès de les descripcions d'aquests autors) i F. SOLDEVILA (el treball del Sr. Ribbans valora la consideració de treballadors que hom atribueix generalment als catalans). — JOAN-F. CABESTANY, Secretari.

22 juny 1955: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. JOAN TRIADÚ exposa *Algunes notes sobre l'exercici de la crítica literària a Catalunya*. La crítica literària catalana — diu — no pot comparar-se, ara per ara, amb la italiana, la francesa, l'alemanya o l'anglesa, les característiques sumàries de les quals poden servir de terme de comparació per a assenyalar els trets essencials de la nostra: superficialitat, indulgència, manca de mètode, to personal i agressivitat. La primera d'aquestes característiques és comuna als països meridionals i es pot relacionar, per exemple, amb la situació de la novella; les altres ja són més específiques. Nosaltra no hem trobat encara la nostra actitud crítica. Diversos factors en són la causa, entre ells la vida dels crítics, la posició dels editors davant els llibres de crítica, la resposta del públic, la temptació del periodisme bilingüe. Els casos de Joan Maragall, Miquel dels Sants Oliver, Josep Yxart i Joan Sardà, il·lustren aquest esquema, particularment el de Maragall, que té una tria de temes ben clara segons que escrigui en català o en castellà. El problema del nostre poble, com a poble petit, poc jeràrquic, igualitari, duu la crítica a un dilema: caritat o hipocresia. L'opinió del crític es fa personal. D'això prové la indulgència i l'agressivitat. El factor patriotisme desvirtua també la missió de la crítica. La crítica universal d'avui és una altra cosa.

Intervenen el PRESIDENT i els Srs. O. CARDONA (la crítica hauria d'ésser de recreació literària), F. SOLDEVILA (Alcover ja remarcà que els articles castellans de Maragall eren millors que els catalans; no podem ésser massa benèvols amb la prosa catalana de Maragall, perquè Verdager ja havia escrit correctament en prosa catalana), M. SERRAHIMA (circumstàncies familiars de Maragall que poden haver influït sobre la seva llengua), C. RIBA (en tota societat no organitzada la crítica literària no pot existir; no es tracta únicament del problema de la llengua: és també l'estretor del medi, la desmesurada ambició i el fet de conèixer-se tothom) i R. TÀSIS (considera urgent de restablir, al costat de la crítica d'anàlisi, una crítica de tipus informatiu). — CARMÉ BOYÉ, Secretari.

30 juny 1955: Art i Arqueologia. — Presideix el Sr. JOAN AINAUD.

El Sr. ALEXANDRE CIRICI I PELLICER presenta la seva comunicació, que versa sobre